

Sezona 2017/2018

BEOGRADSKA FILHARMONIJA

Ciklus: Voda

Dirigent: **Fabris Bolon** / Conductor: **Fabrice Bollon**

Solista: **Tamara Stefanović**, klavir / **Tamara Stefanović**, piano

Petak, 23. februar 2018. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

www.bgf.rs

Program:

Aleksandar Cemplinski

Morska sirena

Alexander Zemlinsky

The Mermaid

Sehr mäßig bewegt

Sehr bewegt, rauschend

Sehr gedehnt, mit schmerzvollem Ausdruck

Trajanje: oko 40 min.

Johanes Brams

Koncert za klavir i orkestar br. 1 u de-molu, op. 15

Johannes Brahms

Concerto for piano and orchestra No. 1 in D-minor, Op. 15

Maestoso

Adagio

Rondo: Allegro non troppo

Trajanje: oko 44 min.

Koncertmajstor: Tijana Milošević

Concertmaster: Tijana Milošević

Austrijski kompozitor **Aleksandar Cemplinski** (1871–1942) bio je jedna od ključnih figura muzičkog života u Beču početkom 20. veka, međutim, njegovo ime ne sreće se često na koncertnim programima. Najpoznatiji po tome što je bio jedini nastavnik muzike kojeg je Arnold Šenberg imao, ovaj svestrani muzičar bio je blizak i sa ostalim članovima Druge bečke škole (Bergu i Vebernu je predavao orkestraciju). Kroz svoju uspešnu i bogatu dirigentsku aktivnost, neretko je promovisao njihove, ali i kompozicije drugih savremenika. Kao kompozitor nije bio revolucionaran i stvarao je u duhu poznog romantizma, istražujući inovativna rešenja bez upotrebe ekstremnih disonanci. Smatrao je da, kako je napisao u jednom pismu upućenom Šenbergu, *umetnik uvek mora da poštuje granice lepote*.

Uz *Lirsku simfoniju* (koju je Alban Berg citirao u svojoj poznatoj *Lirskoj sviti* iz 1926. godine), **Morska sirena** (1902–03) je najizvođenije delo Aleksandra Cemplinskog. Uticaji Štrausa, Malera i Vagnera su očigledni, naročito u orkestraciji. Kompozitor je rad na ovom delu započeo u vreme velike emotivne krize, nakon što ga je napustila njegova velika ljubav, Alma Šindler, kako bi se udala za čuvenog Gustava Malera. Inspirisan popularnom bajkom *Mala sirena* Hansa Kristijana Andersena, Cemplinski je komponovao prvo od nekoliko autobiografskih dela – prepoznavši sebe u liku naivne sirene, a Almu u ulogu princa koji je ostavlja i ženi se princezom. Prvobitna zamisao je bila da napiše dvostavačno delo: prvi stav odslikao bi more i sirenino spašavanje princa u oluji, a drugi sireninu žudnju za princom, susret sa morskou vešticom, prinčevu venčanje i, na kraju, smrt. Vremenom, delo je preraslo u trostavačnu simfonijsku fantaziju sa tematski povezanim stavovima, a tok bajke može se pratiti u muzici. Početni motiv, koji priziva sliku morskih dubina i talasa, prožima čitavo delo prolazeći kroz razne transformacije, dok je mala sirena predstavljena u solo violini.

Morska sirena premijerno je izvedena 25. januara 1905. godine na koncertu zajedno sa Šenbergovom simfonijskom poemom *Peleas i Melisanda*. Dvojica kompozitora su želela da *promire* programsku i apsolutnu muziku koristeći vagnerovsku tehniku lajtmotiva i bramsovski rad sa materijalom. Iako je delo Cemplinskog bolje primljeno kod publike, on je delo povukao. Jedan stav je dao Meri Papehajm (libretistkinji Šenbergovog *Iščekivanja*), dok je dva poneo sa sobom bežeći pred nacistima u SAD. Stavovi su ponovo spojeni tek osamdesetih, a delo je izvedeno 1984. godine.

U svom čuvenom tekstu *Novi putevi* iz 1853. godine, Robert Šuman je najavio pojavu nove muzičke ličnosti na nemačkoj sceni – **Johanesa Bramsa** (1833–1897) – u to vreme nedovoljno poznatog dvadesetogodišnjaka. Šuman je u Bramsu video Betovenovog naslednika, čija je sudbina da piše orkestarska dela, i javno ga pozvao da napiše simfoniju i na taj način potvrdi svoj status. Međutim, proći će 23 godine pre nego što će Brama, nakon nekoliko neuspelih pokušaja, napisati svoju prvu simfoniju (1876). Već 1854. godine se posvetio ovom zadatku, ali je naposljetku taj materijal preradio i iskoristio za svoj prvi koncert za klavir i orkestar, na kojem je radio sve do 1858. godine. Ostatak neiskorišćenog materijala postao je deo njegovog *Nemačkog rekvijema* (1868).

Koncert za klavir i orkestar u de-molu op. 15 je monumentalan, masivnih proporcija, dramatičan, i u potpunosti pripada Bramsovom simfonijskom svetu. Kritičari su ga opisivali kao *simfoniju sa pratnjom klavira*, imajući u vidu da su solista i orkestar jednako tretirani, čak orkestar često preovladava u donošenju novih ideja. Određene paralele mogu se povući sa Betovenovom Devetom simfonijom (takođe u de-molu), koju je kompozitor čuo neposredno pre pisanja ovog dela, 1854. godine u Kelnu. Prema rečima violiniste Jozefa Joakima, Bramsovog prijatelja, burni početak tematski bogatog prvog stava odražava kompozitorove emocije na vesti o Šumanovom pokušaju samoubistva i smeštanju u sanatorijum. Obiman virtuozni prvi stav prati kontrastni, meditativni lagani stav, *nežni portret* Klare Šuman, kako ga je kompozitor opisao. Finalni energični rondo, u kojem je kompozitor napisao čak dve solističke kandidate, modelovan je po uzoru na poslednji stav Betovenovog Trećeg koncerta za klavir i orkestar.

Biljana Aleksandrovska*

Sledeći koncert Beogradske filharmonije je u petak, **2. marta 2018. godine** u okviru ciklusa **Vatra**, u Zadužbini Ilije M. Kolarca sa početkom u 20 časova:

Gabrijel Felc

R. Glijer: Simfonija br. 3 (*Ilja Muromec*)

Poštovani pretplatnici, obaveštavamo vas da će pred početak svakog koncerta Beogradske filharmonije, u 19:30 časova, u Muzičkoj galeriji Kolarca, muzikolog Maja Čolović-Vasić držati uvodno predavanje o delima koja su na programu te večeri.

Poštovani posetioci, molimo vas da isključite mobilne telefone i obaveštavamo vas da je za vreme koncerata Beogradske filharmonije strogo zabranjeno fotografisanje i korišćenje uređaja za video ili audio snimanje. Želimo vam prijatno veče.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*U sezoni 2017/18, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.

Fabris Bolon je u međunarodnim muzičkim krugovima pojednako priznat na polju opere i u domenu simfonijske muzike. Njegov široki repertoar čine manje poznata dela iz 19. veka (posebno francuska), kao i premijere savremenih kompozicija. Rođen 1965. godine, Bolon je nakon studija dirigovanja na salcburškom Mocartheumu u klasi Nikolasa Arnonkura i Mihaela Gilena debitovao na Festivalu u Salzburgu dirigujući operu Satirikon Bruna Maderne.

U periodu od 1994. do 1998. godine, Bolon je bio glavni dirigent Flamanskog simfonijskog orkestra, sa kojim je realizovao brojne koncertne turneje, diskografska izdanja i prenose na radiju i televiziji. Od 1998. do 2003. godine radio je kao zamenik muzičkog direktora Opere u Kemnicu. Gostovao je u operskim kućama u Tel Avivu, Krakovu, Lucernu, Amsterdamu i Nemačkoj državnoj operi u Berlinu, a više puta je nastupao sa proslavljenim orkestrima širom Evrope, kao što su Simfonijski orkestar Južnonemačkog radija iz Štutgarta, Nemački simfonijski orkestar iz Berlina, Simfonijski orkestar Berlinskog radija, Rezidenc orkestar iz Haga, Luksemburška filharmonija, Orkestar Italijanske radiotelevizije iz Torina i Nacionalni orkestar iz Liona.

Fabris Bolon je 2002. godine dirigovao nemačku premijeru opere Penelopa Gabrijela Forea, kao i svetsku premijeru opere Lavirint Petera fon Vintera, za koju je Šikaneder napisao libreto Čarobna frula 2. deo, što je bilo prvo izvođenje ove opere nakon 175 godina. Bolon je uradio redakciju partiture.

Među najznačajnijim angažmanima poslednjih sezona izdvajamo povratak saradnji sa orkestrima Srednjonemačkog radija iz Lajpciga, Jugozapadnog nemačkog radija iz Frajburga, Južnonemačkog radija iz Štutgarta, orkestrom Koncerthaus iz Berlina, Luksemburškom filharmonijom i Simfonijskim orkestrom iz Berna, zatim dirigovanje Seviljskog berberina sa Operskom kućom iz Mastrohta, nastupe sa Novom japanskom filharmonijom, Filharmonijom Nemačkog radija iz Sarbrikena i koncerte u Amsterdamu sa Holandskim simfonijskim orkestrom i orkestrom Brabants. Stalni pozivi za nastupe po Francuskoj, Norveškoj, Švajcarskoj, Španiji, kao i brojna diskografska izdanja i radio prenosi njegovih koncerata, doprineli su tome da ga smatraju jednim od najzanimljivijih francuskih dirigenata. Leta 2008. godine, Fabris Bolon je, takođe, dirigovao dva koncerta na Festivalu u Salzburgu.

Fabris Bolon je muzički direktor Teatra Frajburg, gde je izveo celokupan Vagnerov operski ciklus Prsten Nibelunga, kao i mnoge druge orkestarske koncerte. Osim toga, Bolon je nedavno komponovao delo za gramofon i orkestar, koji je premijerno izveo Orkestar Srednjonemačkog radija iz Lajpciga.

Fabris Bolon je tri puta bio kandidat za nagradu Dirigent godine u izboru časopisa Opernwelt, gde 50 kritičara nominuje svoje favorite u 14 kategorija. Osim Bolonovih ličnih nominacija, i njegova Frajburška filharmonija je tri puta kandidovana za najbolji orkestar, dok Teatar Frajburg ima jednu nominaciju za najbolju pozorišnu kuću.

Godine 2013, dobio je angažman u Nacionalnoj operi *Stanislavski* u Moskvi da diriguje prvu postavku *Tanhojzera* nakon 90 godina. Godine 2016. Bolon je nastupao na renomiranom Međunarodnom festivalu *Bartok* u mađarskom gradu Miškolcu.

Fabris Bolon je nedavno nominovan za nagradu *Gramofon* za CD na kome je dirigovao operu *Frančeska da Rimini* Rikarda Zandonaija.

Poznata po interpretacijama širokog repertoara, srpska pijanistkinja **Tamara Stefanović** nastupa u najpoznatijim svetskim koncertnim dvoranama, kao što su njujorški Karnegi Hol, Berlinska filharmonija, Santori Hol u Tokiju i londonske dvorane Rojal Albert Hol i Vigmor Hol. Učesnica je međunarodnih festivala u Lucernu, La Rok

d'Anteronu, Raveni, Aldeburgu, Salcburgu, na festivalu Styriarte u Gracu, Festivalu pijanista u Ruru i Betovenfestu u Bonu.

Najvažniji angažmani u tekućoj sezoni su nastavak saradnje sa Orkestrom Filharmonija i Esa Pekom Salonenom, zatim izvođenja *Simfonije končertante* Šimanovskog na turneji sa Nacionalnim omladinskim orkestrom Velike Britanije i predstavljanje kompozicije *Quasi una fantasia* i Duplog koncerta sa Ansablom Asko|Šenberg i dirigentom Rajnbertom de Leuvom u amsterdamskoj dvorani Muzikgebau, u sklopu snimanja kompletnog Kurtagovog opusa za diskografsku kuću ECM. Tamara Stefanović će svirati resitale u okviru Međunarodnog ciklusa klavirskih resitala u Londonu, na Muzikfestu u Berlinu, festivalu Muzika u Milanu, u bečkom Koncerthausu i centru De Zingel u Antverpeni, gde će izvoditi Štokhauzenovu Mantru zajedno sa Pjer-Lorenom Ajmarom. Tamara je suosnivač i urednik novoosnovanog festivala *The Clearing* u okviru Međunarodnog ciklusa klavirskih resitala u Portlandu, gde će nastupati i raditi sa mladim pijanistima i kompozitorima. Pre i posle učešća na ovom festivalu, sviraće resitale u Itaki i Belingamu.

Među skorijim angažmanima su Tamarin prvi nastup sa Orkestrom iz Sarasote i nastupi sa Simfonijskim orkestrom Bavarske radiotelevizije, Simfonijskim orkestrom Srednjonemačke radiotelevizije iz Lajpciga, Simfonijskim orkestrom Zapadnonemačke radiotelevizije iz Kelna, Kamernim orkestrom Evrope i Islandskim simfonijskim orkestrom, kao i velika turneja povodom 90 godina od rođenja Pjera Buleza, za koju je dobila fantastične kritike.

Tamara Stefanović je nastupala sa orkestrima kao što su Klivlendski i Čikaški simfonijski orkestri, Londonski simfonijski orkestar, Londonska filharmonija, Bamberški simfonijski orkestar, *Britn simfonija*, Nemačka kamerna filharmonija iz Bremena, Švedski kamerni orkestar i *Londonska sinfonijeta*.

Sarađivala je sa dirigentima poput Vladimira Aškenazija, Osma Venskea, Suzane Malki, Vladimira Jurovskog, kao i sa poznatim kompozitorima poput Petera Etveša i Đerđa Kurtaga. Redovno vodi edukativne projekte u londonskom *Barbikan centru*, u Kelnskoj filharmoniji i na *Rurskom festivalu pijanista*, kao što je inovativni onlajn projekat interaktivne pedagoške analize Bulezovih *Notacija*: www.explorescore.org

Među CD izdanjima Tamare Stefanović nalazi se snimak Bartokovog *Koncerta za dva klavira, udaraljke i orkestar* sa Pjer-Lorenom Ajmarom, Pjerom Bulezom i Londonskim simfonijskim orkestrom, koji je izdala diskografska kuća *Deutsche Grammophon*. Za ovo izdanje dobila je nominaciju za nagradu *Gremi*. Snimala je i za diskografske kuće *AVI* i *Harmonia Mundi*, između ostalog nove kompozicije za solo klavir Tomasa Larhera. Poslednji snimak Hans Abrahamsenovog koncerta za klavir i orkestar i 10 studija za klavir sa Simfonijskim orkestrom Zapadnonemačke radiotelevizije iz Kelna objavila je kuća *Winter & Winter*. Godine 2015. izdala je Kurtagovu kompoziciju *Quasi una Fantasia* i Dupli koncert sa Ansablom Asko|Šenberg i dirigentom Rajnbertom de Leuvom za ECM.

Tamara Stefanović je sa 13 godina bila najmlađi student Univerziteta u Beogradu, gde joj je mentor bila Lili Petrović. Pored muzike, njeno široko univerzitetsko obrazovanje obuhvatilo je nekoliko drugih disciplina – psihologiju i

pedagogiju. Studirala je, takođe, na Muzičkom institutu *Kertis* u klasi Kloda Franka, a zatim i na Muzičkoj akademiji u Kelnu, u klasi Pjera-Lorena Ajmara.